

POSTANOWIENIE

Dnia 6 września 2017 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z wniosku S.B. i Z.B.

przy uczestnictwie E.B., Z.S., B.G., J.C., A.M., P.M., S.M., W.M., Miasta i Gminy S. i T.T.

o ustanowienie drogi koniecznej,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 6 września 2017 r.,

na skutek skargi kasacyjnej uczestniczki B.G.

od postanowienia Sądu Okręgowego w W.

z dnia 12 maja 2016 r., sygn. akt IV Ca (...),

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania;

2. przyznaje od Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w W.

**na rzecz adw. J.M. kwotę 240 (dwieście czterdzieści) zł,
powiększoną o stawkę podatku od towarów i usług,
tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej
uczestniczce B.G. z urzędu w postępowaniu kasacyjnym.**

UZASADNIENIE

W związku ze skargą kasacyjną uczestniczki B.G. od postanowienia Sądu Okręgowego w W. z dnia 12 maja 2016 r., sygn. akt IV Ca [...] Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona. Tylko na tych przesłankach Sąd Najwyższy może oprzeć rozstrzygnięcie o przyjęciu lub odmowie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Dopuszczenie i rozpoznanie skargi kasacyjnej ustrojowo i procesowo jest uzasadnione jedynie w tych sprawach, w których mogą być zrealizowane jej funkcje publicznoprawne. Zatem nie w każdej sprawie, skarga kasacyjna może być przyjęta do rozpoznania. Sąd Najwyższy nie jest trzecią instancją sądową i nie rozpoznaje sprawy, a jedynie skargę, będącą szczególnym środkiem zaskarżenia. W judykaturze Sądu Najwyższego, odwołującej się do orzecznictwa Europejskiego Trybunału Praw Człowieka w Strasburgu, jeszcze w okresie obowiązywania kasacji zostało utrwalone stanowisko, że ograniczenie dostępności i dopuszczalności kasacji nie jest sprzeczne z Konstytucją RP, ani z wiążącymi Polskę postanowieniami konwencji międzynarodowych (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 17 stycznia 2001 r., III CZP 49/00, OSNC 2001, nr 4, poz. 53).

Podstawowym celem postępowania kasacyjnego jest ochrona interesu publicznego przez zapewnienie jednolitości wykładni oraz wkład Sądu Najwyższego w rozwój prawa i jurysprudencji (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147).

Wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżąca oparła na przesłankach uregulowanych w art. 398⁹ § 1 pkt 1 i 4 k.p.c. Przesłanki te nie zostały jednak spełnione.

Według ugruntowanego orzecznictwa Sądu Najwyższego, przedstawienie okoliczności uzasadniających rozpoznanie skargi kasacyjnej ze względu na przesłankę istotnego zagadnienia prawnego polega na sformułowaniu tego zagadnienia i wskazaniu argumentów, które prowadzą do rozbieżnych ocen. Musi przy tym chodzić o zagadnienie nowe, dotychczas nierozpatrywane w judykaturze, które zarazem ma znaczenie dla rozpoznania wniesionej skargi

kasacyjnej oraz innych podobnych spraw (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 maja 2001 r., II CZ 35/01, OSNC 2002, nr 1, poz. 11, z dnia 11 stycznia 2002 r., III CKN 570/01, OSNC 2002, nr 12, poz. 151, z dnia 21 czerwca 2016 r., V CSK 21/16, nie publ., z dnia 15 czerwca 2016 r., V CSK 4/16, nie publ.).

Występowanie istotnego zagadnienia prawnego skarżąca łączyła z koniecznością wyjaśnienia, czy postępowanie właściciela nieruchomości skutkujące brakiem dostępu jego nieruchomości do drogi publicznej daje mu prawo do skutecznego domagania się ustanowienia drogi koniecznej kosztem prywatnych właścicieli sąsiednich nieruchomości, czy też - w określonych okolicznościach - może stanowić nadużycie prawa, oraz czy może domagać się ustanowienia drogi koniecznej kosztem ograniczenia własności prywatnej w sytuacji, gdy istnieje możliwość skorzystania z drogi gminnej.

Przewidziana w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. oczywista zasadność skargi kasacyjnej zachodzi wówczas, gdy z jej treści, bez potrzeby głębszej analizy oraz szczegółowych rozważań, wynika, że przytoczone podstawy kasacyjne uzasadniają uwzględnienie skargi. W wypadku, gdy strona skarżąca twierdzi, że jej skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona, powinna przedstawić argumentację prawną, wyjaśniającą w czym ta oczywistość się wyraża oraz uzasadnić to twierdzenie. Powinna w związku z tym wykazać kwalifikowaną postać naruszenia prawa materialnego i procesowego, polegającą na jego oczywistości *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 10 stycznia 2003 r., V CZ 187/02, OSNC 2004, nr 3, poz. 49, z dnia 14 lipca 2005 r., III CZ 61/05, OSNC 2006, nr 4, poz. 75, z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06, nie publ., z dnia 29 kwietnia 2015 r., II CSK 589/14, nie publ.). Przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 8 października 2015 r., IV CSK 189/15 nie publ. i przywołane tam orzecznictwo).

Wbrew stanowisku skarżącego nie zachodzi potrzeba udzielenia odpowiedzi na powyższe zagadnienia prawne, gdyż nie jest to konieczne w stanie faktycznym sprawy, a zatem nie ma znaczenia dla rozstrzygnięcia tej konkretnie sprawy.

W orzecznictwie Sądu Najwyższego zostało już wyjaśnione, że art. 145 § 1 k.c. nie ma zastosowania w sytuacji, gdy trudności drogowe dla właściciela wynikają jedynie z niekorzystnego usytuowania budynków na nieruchomości, ze względu na którą służebność miałyby być ustanowiona. Tak samo, jeśli nieruchomość jest położona przy drodze publicznej o takim statusie, że można na nią swobodnie wjeżdżać po ewentualnym przygotowaniu stosownych urządzeń drogowych (por. np. postanowienia z dnia 18 września 1998 r., III CKN 609/97, OSNC 1999, nr 3, poz. 55, z dnia 5 listopada 1998 r., I CKN 878/97, nie publ., z dnia 13 września 2000 r., II CKN 336/00, nie publ.). Odstąpienie od powyższych zasad jest dopuszczalne wyjątkowo, gdy właściciel udowodni, że trudności z dostępem do części nieruchomości lub znajdujących się na niej budynków nie wynikają z jego własnych nieprzemyślanych działań, że nie może tych trudności usunąć we własnym zakresie, a za ustanowieniem służebności przemawiają szczególne względy (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 października 2000 r., IV CKN 123/00, nie publ. i z dnia 31 stycznia 2007 r., II CSK 421/06, nie publ.).

Według ustaleń faktycznych Sądu pierwszej instancji, które zostały przyjęte za własne przez Sąd drugiej instancji, nieruchomość składająca się z działki nr 58 nie ma zapewnionego odpowiedniego przejścia i przejazdu do drogi publicznej. Utraciła go na skutek wywłaszczeń dokonywanych na potrzeby przebudowy zapory wodnej w D. i powstania Z. oraz zbudowania schodów od ul. B.. Poza tym, ulica ta jest niedostępna dla ruchu kołowego, wąska i nie odpowiada warunkom technicznym, jakim powinna odpowiadać droga publiczna. Zatem, do działki nr [...]3 prowadziło tylko przejście piesze schodami na ul. B..

Oczywistą zasadność skargi kasacyjnej skarżąca upatruje w tym, iż Sąd drugiej instancji, przyjmując bez zastrzeżeń ustalenia faktyczne, ocenę dowodów i wnioski prawne Sądu pierwszej instancji, skupił się jedynie na wycinkowym aspekcie potrzeby ustanowienia drogi koniecznej dla działki nr [...]2 bez odniesienia się do faktu, iż konieczność jej ustanowienia była konsekwencją ustanowienia drogi koniecznej dla działki nr [...]3 stanowiącej własność wnioskodawców przez działkę nr [...]4, która pełniła funkcje drogi dojazdowej do działek nr [...], [...]1, [...]2 oraz [...]3, ale jednocześnie była parkingiem dla właścicieli

powyższych działek. Tym samym do czasu korzystania w ten sposób z działki nr [...]4, właściciel działki nr [...]2 nie potrzebował wjazdu na teren swojej działki. To zachowanie właścicieli działki nr [...]3 doprowadziło do tego, że działka ta nie ma obecnie dostępu do drogi publicznej, którą miała od strony ul. B., który nadal mogła mieć od tamtej strony, gdyby w okresie powstawania bulwaru właściciele działki nr [...]3 zatroszczyli się o zachowanie dla siebie prawa dojazdu i jednocześnie nie zabudowali na własną rękę możliwości wjazdu na teren swojej nieruchomości od ul. B. schodami. Poza tym, poprowadzenie drogi koniecznej do działki nr [...]2 przez działkę nr [...]1 spowoduje wyższe koszty i uciążliwość niż wytyczenie pasa tej drogi przez działkę nr [...]3. Z tego względu w ocenie skarżącej nie było racjonalnym oparcie się przez sądy orzekające na przesłance ustanowienia drogi koniecznej po gruntach, które brały udział w czynności prawnej, na skutek której nieruchomość o numerze [...]2 utraciła dostęp do drogi publicznej, bez uwzględnienia interesu społeczno - gospodarczego oraz faktu, że przeprowadzenie drogi przez działkę nr [...]3 nie byłoby uciążliwe dla właścicieli tej działki, a nadto oddawałoby - zważywszy na okoliczności - sprawiedliwość i byłoby kompromisem nie generującym dalszych konfliktów.

Jak wspomniano wyżej, nieruchomość składająca się z działki nr [...]3 nie miała odpowiedniego dostępu do drogi publicznej i nie zostało to spowodowane działaniami jej właścicieli. W związku z tym potrzeba ustanowienia dla niej służebności drogi koniecznej była w pełni uzasadniona.

Jeżeli zaś chodzi o koszt ustanowienia służebności dla nieruchomości składającej się z działki nr [...]2, według wariantu 10A, Sądy zwróciły uwagę, iż jest on najbardziej kosztowny, ale z drugiej strony wskazano, że nie byłoby usprawiedliwione uwzględnienie wariantu, który omijałby grunty, dla których w wyniku zniesienia współwłasności (chodzi o podział działki nr [...]5 na działki nr [...]1 i [...]2), nie ustanowiono służebności. Przy dokonywaniu zniesienia współwłasności nieruchomości składających się z działek nr [...]4, [...], [...]5 umową z dnia 3 lipca 1996 r., które poprzedził podział działki nr [...]5 na działki nr [...]1 i [...]2, strony tej umowy postanowiły nie ustanawiać służebności drogowej. Uznano, iż nie ma potrzeby zapewnienia dojazdu do działki nr [...]2, ponieważ wystarczy przejście pomiędzy działkami nr [...]3 i [...]1.

Ustanowione zaskarżonym postanowieniem służebności drogowe na rzecz nieruchomości składających się z działek nr [...]3 i [...]2 kompleksowo regulują ich dostęp do drogi publicznej w sposób uwzględniający przesłanki i wymagania określone w art. 145 § 2 i 3 k.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 2 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej skarżącej z urzędu orzeczono na podstawie art. 29 ust. 2 ustawy z dnia 26 maja 1982 r. - Prawo o advokaturze (j. t. Dz. U. z 2016 r., poz. 1999, ze zm.) w zw. z § 2 pkt 1, § 4 ust. 1 i 3, § 11 ust. 1 pkt 3, § 16 ust. 4 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 1801), w zw. z § 22 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów niepłatnej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu (Dz. U. poz. 1714).

jw